

Nr 125.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående försäljning av kronans andelar i den till vissa soldatrotar i Hedens by i Överluleå socken hörande soldatjorden; given Stockholms slott den 17 februari 1928.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Rosén.

---

*Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför
Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 17 februari 1928.*

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETERSSON, ROSÉN, HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG, VON STOCKENSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Rosén anför:

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 18 januari 1928 har arméförvaltningens fortifikationsdepartementet gjort framställning angående försäljning av kronans andelar i den till vissa soldatrotar i Hedens by i Överluleå socken hörande soldatjorden samt därvid anfört följande.

Kommandanten i Boden hade i skrivelse till fortifikationsdepartementet den 26 maj 1926 anmält, att kronan såsom ägare av vissa fastigheter i Hedens by i Överluleå socken av Norrbottens län och på grund därav delägare i tre soldatrotar, benämnda Wisp, Lång och Ruth, hade andel i till dessa rotar och ytterligare en rote hörande soldatjord inom samma by; att av kronans medintressenter i soldatjorden förslag väckts att försälja till soldatrotarna hörande skiften; att nämnda medintressenter beslutat att, då ett tidigare förrättat laga skifte för rotarna ur försäljningssynpunkt ej kunde anses fördelaktigt, söka förordnande för vederbörande distriktslantmätare för verkställande av ny delning av soldatjorden, så att rotarnas delar därav skulle få en eventuell försäljning lämpligare form; samt att kommandanten för kronans vidkommande ej hade något att erinra mot den föreslagna försäljningen av soldatjorden, då dels en utbrytning av kronans del därav skulle vara förenad med proportionsvis avsevärda kostnader, dels ock den mark, som genom en dylik utbrytning skulle tillfalla kronan, skulle få en ringa areal och genom sitt läge icke vara av någon som helst betydelse för Bodens fästning. Kommandanten hade därför hemställt, att departementet måtte utverka bemyndigande för honom att försälja kronans andelar för rotarna Wisp, Lång och Ruth av ifrågavarande soldatjord.

Sedan fortifikationsdepartementet, som vid granskning av handlingarna funnit ytterligare utredning i ärendet erforderlig, i anledning därav i skrivelse den 26 juni 1926 anmodat kommandanten att inkomma med vissa kompletterande upplysningar, hade kommandanten — med förmälan, att han, då de begärda uppgifterna icke kunnat utvinnas ur vid kommandantskapet förvarade handlingar, för ändamålet påkallat biträde av överlantmätaren i Norrbottens län — med skrivelse den 7 juni 1927 till departementet överlämnat en av denne i ärendet gjord utredning.

I nämnda utredning hade i huvudsak anförts följande.

I roten nr 44 Wisp (ny nr 23) hade kronan andel för nedan nämnda hemmansdelar, nämligen:

Heden	1 ¹⁶ ,	1/50	mantal	Litt.	Aa ¹ b,
»	1 ¹⁸ ,	17/1200	»	»	Aa ² b,
»	7 ³² ,	3/256	»	»	G ³ b,
»	14 ⁷ ,	11/3072	»	»	O ¹ a,
»	14 ¹⁴ ,	19/1024	»	»	O ¹ bb,
»	14 ¹⁶ ,	3/256	»	»	Ab,
»	14 ¹⁸ ,	1/128	»	»	Bb,
»	14 ²⁰ ,	1/128	»	»	Cb,
»	14 ²² ,	17/2560	»	»	Dd,

Summa ³⁹¹⁷/38400 mantal,

för vilket mantal kronan ägde andel i roten Wisp tilldelade områden. Då nu hela roten skulle fördelas på de hemman om sammanlagt ett mantal å Heden nr 1, 7 och 14, vilka ägde andel av densamma, utgjorde kronans andel därav således ungefär 0.102.

I roten nr 45 Lång (ny nr 24) hade kronan andel för nedan nämnda hemmansdelar, nämligen:

Heden	9 ¹⁴ ,	3/128	mantal	Litt.	I ¹ a,
»	9 ¹⁶ ,	1/384	»	»	I ² a,
»	9 ²³ ,	1/1000	»	»	I ¹ ab,
»	9 ³⁰ ,	1/1000	»	»	I ¹ bb,
»	9 ³² ,	1/128	»	»	I ³ b,

Summa ¹⁷²¹/48000 mantal,

för vilket mantal kronan ägde andel i roten Lång tilldelade områden. Då nu hela roten skulle fördelas på de hemman om sammanlagt ett mantal å Heden nr 4, 6, 9 och 12, vilka ägde andel av densamma, utgjorde kronans andel därav således ungefär 0.036.

I roten nr 46 Ruth (ny nr 25) hade kronan andel för nedan nämnda hemmansdelar, nämligen:

Heden	3^2 ,	$\frac{9}{128}$	mantal	Litt. C,
»	3^{30} ,	$\frac{1}{256}$	»	» C 3^2c ,
<hr/>				
Summa $\frac{19}{256}$ mantal,				

för vilket mantal kronan ägde andel i roten Ruth tilldelade områden. Då hela roten skulle fördelas på de hemmansdelar om sammanlagt ett mantal å Heden nr 3, 5 och 11, vilka ägde andel av densamma, utgjorde kronans andel därav således ungefär 0.074.

Några fullt bestämda arealer funnes ej rotarna tilldelade, men kunde med stöd av tillgängliga handlingar varje rotes andel av jorden beräknas innehålla ungefär 18.5 hektar inrösningsjord och 3.5 hektar avrösningsjord. Kronans andelar av arealen för de olika rotarna skulle således kunna beräknas utgöra:

För roten nr 44 Wisp:

$$18.5 \times 0.102 \text{ hektar inrösningsjord} = 1.8870 \text{ hektar och}$$

$$3.5 \times 0.102 \text{ hektar avrösningsjord} = 0.3570 \text{ hektar.}$$

För roten nr 45 Lång:

$$18.5 \times 0.036 \text{ hektar inrösningsjord} = 0.6660 \text{ hektar och}$$

$$3.5 \times 0.036 \text{ hektar avrösningsjord} = 0.1260 \text{ hektar.}$$

För roten nr 46 Ruth:

$$18.5 \times 0.074 \text{ hektar inrösningsjord} = 1.3690 \text{ hektar och}$$

$$3.5 \times 0.074 \text{ hektar avrösningsjord} = 0.2590 \text{ hektar.}$$

---

eller sammanlagt 4.6640 hektar.

Värdet av marken i fråga kunde sättas till maximum 100 kronor per hektar, så länge densamma låge i sambruk med övriga delägares. Skulle utbrytning ske, kunde värdet bli större. Bästa och billigaste sättet att realisera försäljning av kronans andelar av soldatjorden vore enligt överlantmätarens åsikt, att desamma såldes gemensamt med övriga delägares andelar i all soldatjorden utan uppdelning, enär i sådant fall alla delningskostnader komme att bortfalla.

I sammanhang med överlämnande av förevarande utredning hade kommentanten tillika anmält, att vid sammanträde den 21 maj 1927 med delägarna i soldatroten Wisp dessa, trots bestridande av därvid närvarande ombud för kronan, beslutat att låta försälja den till roten hörande delen av soldatjorden å offentlig auktion, så snart tiden för anförande av besvär över beslutet utgått. Vid sammanträdet hade kronans ombud förklarar sig ej kunna biträda ett beslut om omedelbar försäljning, utan yrkat, att med försäljningen skulle anstå, tills vederbörlig högre myndighets beslut hunnit inhämtas, men därvid hade övriga delägare ej fäst något avseende, utan ändock fattat beslutet.

Sedan fortifikationsdepartementet i anledning av den sålunda beslutade försäljningen inhämtat yttrande av ämbetsverkets ombudsman, hade denne i avgiven P. M. uttalat, bland annat, att, enär allmänt hemman ägde del i

ifrågavarande samfällighet, övriga delägaras beslut om samfällighetens försäljning icke finge jämlikt bestämmelserna i 7 § 3 stycket av lagen den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter träda i verkställighet, utan att tillstånd därtill för berörda hemman lämnats i vederbörlig ordning, samt hemställt, att, för den händelse samfälligheten likväl skulle komma att utbjudas till försäljning å offentlig auktion, innan beslutet därom, såvitt densamma anginge kronans andel i samfälligheten, blivit i vederbörlig ordning prövat, vid auktions-tillfället måtte tillkännagivas och i auktionsprotokollet antecknas, att enligt kronans förmenande giltigheten av försäljningen, för såvitt anginge samma andel, vore beroende på medgivande av Kungl. Maj:t och riksdagen.

Med anledning av vad ombudsmannen sålunda anfört hade fortifikationsdepartementet i skrivelse den 22 juni 1927 anmodat kommandanten att förordna därtill lämplig person att, därest ifrågasatta förfarande i försäljnings-syfte skulle komma att ske, vid auktionstillfället bevaka kronans rätt samt att därvid till auktionsförrättaren för intagande i auktionsprotokollet göra anmälan i enlighet med ombudsmannens berörda hemställan.

I skrivelse till fortifikationsdepartementet den 7 december 1927 hade kommandanten härefter anfört, att sedan den av kronans meddelägare i roten Wisp beslutade försäljningen å offentlig auktion av den till samma rote hörande soldatjorden blivit utsatt att äga rum den 27 augusti 1927, till auktionen inställt sig ett av kommandanten för ändamålet förordnat ombud för kronan, som till auktionsförrättaren före utropet av fastigheten inlämnat en skrift, däri framhållits, att giltigheten av försäljningen, i vad den avsåge kronans andel i samfälligheten, vore beroende på medgivande av Kungl. Maj:t och riksdagen. På grund härav hade auktionsförrättaren såsom särskilt auktionsvillkor för tillstädeskomna spekulanter tillkännagivit och även antecknat i auktionsprotokollet, att, om Kungl. Maj:t och riksdagen icke medgäve försäljning av kronans andel i samfälligheten, denna del icke skulle ingå i köpet. Vid härefter företaget utrop hade samfälligheten inropats av hemmansägarna Nils Nyberg och Jonas Jonsson i Heden för 2,750 kronor. I en till kommandanten ställd skrift hade härefter Nyberg och Jonsson anhållit, att hos Kungl. Maj:t och riksdagen måtte utverkas medgivande, att kronans andel i samfälligheten finge ingå i köpet. Kommandanten hade ansett, att en utbrytning av kronans andel av samfälligheten icke vore för kronan förmånlig, varför en sådan ej borde komma till stånd före en eventuell försäljning av fastighetsandelen. Den kronan såsom delägare i soldatroten tillkommande andelen av den vid auktionen erhållna köpeskillingen skulle, därest den gjorda försäljningen bleve godkänd även för kronans del, enligt den av överlantmätaren i länet gjorda utredningen utgöra 280 kronor 51 öre, vilket belopp motsvarade ett pris av ungefär 125 kronor per hektar. I betraktande av att samfälligheten till stor del låge i sambruk med övriga soldatrotars jordområde i Hedens by, vore detta pris enligt kommandantens åsikt skäligt. Under hand till köparna gjord framställning om särskild ersättning för kronans del, beräknad efter högre à-pris per hektar, hade av dessa avisats. Då vidare någon gemensam ny delning av samtliga soldatrotarnas jordområden, som ursprungligen avsetts, nu ej längre syntes kunna komma till stånd, dels på grund av försäljningen av soldatroten Wisps jord, dels ock emedan tillräcklig enighet härför mellan de många olika delägarna icke kunde erhållas, hade kommandanten anhållit, att fortifikationsdepartementet måtte utverka Kungl. Maj:ts och riksdagens medgivande, att jämväl kronans andel av till soldatroten Wisp hörande jordområde finge försäljas till bemälda Nyberg och Jonsson på villkor, som dessa erbjudit.

I avgivna yttranden hade ämbetsverkets domäntjänsteman dels tillstyrkt,

att kronans å samtliga rotar belöpande andelar av ifrågavarande soldatjord, vilka, enligt vad i ärendet blivit upplyst, ej hade någon betydelse för Bodens fästning, försåldes och att, då beträffande roten Wisps soldatjord den vid auktionen därför erbjudna köpeskillingen, 2,750 kronor, finge anses skälig, denna försäljning måtte godkännas jämväl för kronans del, dels ock i fråga om till rotarna Lång och Ruth hörande soldatjord föreslagit, att kronans andelar därav måtte säljas gemensamt med övriga delägares i jorden andelar, dock varje rotes del för sig, därvid försäljningen borde ske å offentlig auktion, genom infordrande av skriftliga anbud eller annat förfarande, som kunde finnas vara för kronan fördelaktigt.

För egen del finge fortifikationsdepartementet anföra, att då, enligt vad kommandanten i ärendet anmält, kronans andelar av ifrågavarande soldatjord ej vore av någon betydelse för Bodens fästning och de med sannolikhet ej heller torde antagas kunna gagna något annat statsändamål, fortifikationsdepartementet ej hade något att erinra emot, att desamma försåldes.

Av kronans meddelägare i soldatjorden hade, såsom förut nämnts, på sin tid förslag väckts om försäljning av hela jorden, därvid delägarna först bestämt, att soldatjorden före en sådan försäljning skulle undergå en ny delning, enligt vilken de särskilda rotarnas delar skulle få en för försäljning mera lämplig form. Detta beslut om ny delning syntes emellertid numera hava frångåtts. Någon anledning för kronan att taga upp denna fråga och söka genomdriva en sådan delning eller att låta verkställa en utbrytning av sina andelar av jorden före en eventuell försäljning föreläge enligt fortifikationsdepartementets åsikt ej, i synnerhet som för kronans del här endast vore fråga om ringa värden, utan ansåge departementet, att det vore för kronan fördelaktigast, att kronans andelar utan någon ny delning eller annan åtgärd såldes gemensamt med övriga delägares andelar, dock så, att varje rotes andel avyttrades för sig. För en dylik försäljning borde, enligt departementets åsikt, i första rummet auktionsförfarande anlitas, men om detta ej ledde till önskat resultat, annat förfarande, som efter omständigheterna kunde befinnas för kronan fördelaktigt och lämpligt.

Beträffande slutligen hemmansägarna Nybergs och Jonssons ansökan, att försäljningen till dem av den till roten Wisp hörande delen av soldatjorden måtte godkännas jämväl för kronans del, ansåge sig fortifikationsdepartementet böra tillstyrka densamma, då vid denna försäljning tillämpats auktionsförfarande eller just det förfarande, som departementet i första rummet föreslagit vid soldatjordens försäljning, samt den av sökandena vid auktionen erbjudna köpeskillingen, 2,750 kronor, som godtagits av övriga delägare, och därav enligt verkställd beräkning å kronans del av roten skulle belöpa 280 kronor 51 öre, måste anses skälig.

Med anledning av vad sålunda anförts, hemställde fortifikationsdepartementet, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen ej mindre att medgiva, dels att den skedda försäljningen av den till soldatroten nr 44 Wisp (ny nr 23) hörande soldatjorden inom Hedens by i Överluleå socken av Norrbottens län för en köpeskillning av 2,750 kronor måtte godkännas, såvitt kronan hade andel däri, dels ock att å kronan såsom delägare i soldatrotarna nr 45 Lång (ny nr 24) och nr 46 Ruth (ny nr 25) belöpande andelar av därtill hörande soldatjord inom nämnda by måtte försäljas, såvitt möjligt, gemensamt med övriga delägares i rotarna andelar, dock så, att varje rotes del såldes för sig, därvid skulle anlitas auktions- eller annat förfarande, som efter omständigheterna kunde befinnas för kronan fördelaktigt och lämpligt, än även föreskriva, att kronan genom försäljningarna tillkommande medel, efter avdrag av eventuella försäljningskostnader, skulle tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

Under åberopande av vad sålunda i ärendet förekommit tillstyrker jag fortifikationsdepartementets förevarande förslag samt hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att den skedda försäljningen av den till soldatrotten nr 44 Wisp hörande soldatjorden inom Hedens by i Överluleå socken av Norrbottens län för en köpeskilling av 2,750 kronor må för kronans del godkännas,

dels att å kronan såsom delägare i soldatrotarna nr 45 Lång och nr 46 Ruth belöpande andelar av soldatjorden inom nämnda by må genom anlitande av auktions- eller annat för kronan fördelaktigt och lämpligt förfarande var för sig försäljas, såvitt möjligt gemensamt med övriga delägares andelar,

dels ock att kronan härigenom tillkommande försäljningsmedel må, efter avdrag för försäljningskostnaderna, tillgodoföras lantförsvarets fond för byggnader och andra försvarsändamål.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:
Georg Z. Topelius.